



Gelukkig en blij

tekst: Edward van de Vendel
illustraties: Martijn van der Linden

Querido 2023 - €20 - ISBN 9789045128825



Groep
6-8 (NL)
Leerjaar
4-6 (B)
Thema's
geluk
vriendschap
jezelf zijn
klimaat
afscheid
politiek

Geluk kan schuilen in veel verschillende dingen. Waar word jij gelukkig van en hoe zit dat met de dieren op de boerderij? In deze dichtbundel lees je niet alleen hoe dieren geluk ervaren, maar ook hoe dieren geluk kunnen brengen. Bijvoorbeeld: *Roodborstjes zijn vernietigers van verdriet* en *Roodborstjes zijn soldaatjes van het geluk*. Prachtig toch?

1 Vooraf

Waar worden wij gelukkig van, en blij? Deze vrolijke én serieuze dichtbundel probeert precies die vraag te beantwoorden – maar dan wel vanuit de hersens, bekken en snavels van het groepje dieren dat woont op zorgboerderij Gelukkig & Blij.

De zes ezeltjes, het wijze mamavarken, de katten Hannes & Hassan die vrienden en vijanden tegelijk zijn, de goudvis en het dwergkonijn en alle, alle rondscharrelende schildpadden – ze denken over vooruitgang, over *fake news*, over ontdekken wie je werkelijk bent en natuurlijk over gouden koeien en over hoe je met niezen verder komt in de wereld.

En... lijken hun overwegingen en wensen heel erg op die van ons mensen? Of is dat toeval?

2 Introductie boek in de klas

Bekijk met de leerlingen de cover van het boek. Stel de volgende vragen:

- Wat is het verschil tussen gelukkig en blij? Waarvan word jij gelukkig en blij? Wordt iedereen gelukkig van dezelfde dingen?
- Wat hebben de dieren met gelukkig en blij te maken? Waar worden dieren gelukkig van? Worden mensen daar ook gelukkig van? Kunnen mensen gelukkig worden van dieren?
- Op de kaft staan twee namen. Ken je deze namen? Wie is de auteur en wie is de illustrator? Waar kun je dat aan zien? Bekijk samen een aantal illustraties in het boek.

Sla het boek open en lees met de leerlingen het gedicht 'Herstelboerderij' op het schutblad van het boek.

- Wat is de boodschap van dit gedicht, denk jij? (Volwassenen zouden meer op hun eigen kinderen moeten lijken.) Ben je het eens met deze boodschap?
- Wat wordt er bedoeld met herstelboerderij? Welke zin in het gedicht duidt erop dat kinderen meehelpten aan het herstel?
- Aan wie zou je dit gedicht willen voorlezen?

3 Voorlezen

De vragen die gesteld worden zijn geïnspireerd op de methode 'boekgesprekken' van Aidan Chambers.

Doel van de vragen:

- De leerlingen denken na over de betekenis van gedichten.
- De leerlingen verwoorden welke gevoelens een gedicht kan oproepen.
- De leerlingen ontdekken enkele taalgrapjes en vormen van figuurlijk taalgebruik.
- De leerlingen ontdekken ritme en rijmschema's in de gedichten.
- De leerlingen denken na over vragen die een gedicht kan oproepen.

Lees de gedichten voor aan de leerlingen. Start bijvoorbeeld de dag met een gedicht en lees een gedicht voor in de pauze. Na ieder gedicht kun je de leerlingen vragen naar het gevoel dat ze bij dit gedicht krijgen. Ook kun je vragen of ze er een betekenis in horen. Wat wordt er bedoeld met een bepaalde zin of bepaald woord? Enkele gedichten worden hierna uitgediept. Bespreek alle vragen of maak een keuze.

Lees het gedicht op bladzijde 6: 'Ogen'. Stel vragen na afloop:

- Waar worden ogen mee vergeleken?
- Laat de leerlingen elkaar in de ogen kijken: wat zie je, hoe zien ogen eruit? Zijn alle ogen hetzelfde? Kun je verdriet, geluk of spanning in iemands ogen zien?
- Wat wordt bedoeld met de laatste zin: 'Allereerst komt het hier op aan, wil je wel op missie gaan?' Waarom is het belangrijk dat je iets echt wilt als je iets wilt bereiken?
- Moet een gedicht altijd rijmen? Rijmt dit gedicht? Waar wel en waar niet? Hoe zorgt de schrijver ervoor dat het gedicht toch lekker leest?

Lees het gedicht op bladzijde 12: 'Roodborstjes'. Stel vragen na afloop:

- Welke woorden of zinnen vind je mooi in dit gedicht? Kun je de betekenis van deze woorden of zinnen uitleggen?
- Wat zou er gebeuren met het gedicht als het niet om een roodborstje maar om een krokodil zou gaan?
- Welke emoties roept dit gedicht bij je op?

- Hoe komt geluk in dit gedicht naar voren? Geldt dit ook voor jou als je een roodborstje of andere vogel ziet?

Lees de titel van het gedicht op bladzijde 58: 'Wat eet een huis', maar nog niet het gedicht zelf.

- Wat wordt er met de titel bedoeld? Bekijk de illustraties. Passen deze bij de titel?

Lees het gedicht voor en stel de volgende vragen:

- Wie zijn de mensen met oranje kleren? Wat is een voordeurmond? Het huis is zwanger, hoe zou de baby van het huis eruitzien?
- Welke beelden zie je in je hoofd wanneer je dit gedicht leest?
- Wie zou de vraag 'Wat eet een huis?' kunnen stellen? Stel, je kijkt naar een sloot, een boom of een kerk. Wat zouden zij eten?
- Kun je een ritme in het gedicht ontdekken?

Lees het gedicht op bladzijde 64: 'Je mag alles altijd ook anders bekijken'. Stel vragen na afloop:

- Bekijk de illustratie en lees de titel voor. Wat zou er met de titel bedoeld worden?
- Wat vind je van het gedicht?
- Wat wil de schrijver met dit gedicht benadrukken?
- Heb je weleens een gebeurtenis meegeemaakt waarin je iets anders zag dan iemand anders?
- Zit er herhaling in het gedicht? Wat is het verschil tussen bekijken, beleven en verdragen?
- Leg het woord 'modderbril' uit. Wat wordt bedoeld met 'een zon in zijn kop'? Waarom is het belangrijk om altijd op zoek te gaan naar de zon in je kop?
- Welk deel van het gedicht is het belangrijkste voor jou?

Lees het gedicht op bladzijde 72: 'De trekker en het land'. Stel vragen na afloop:

- Hoe komt geluk in dit gedicht terug?
- Hoe zou de trekker gelukkiger kunnen worden?
- Hoe zou het gras zich voelen als trekker er niet meer is?
- Trekker weet niet dat het gras heel erg blij is met hem. Bedank je iemand als hij jou blij heeft gemaakt? Waarom is het belangrijk om iemand te bedanken? Als trekker weet dat het gras erg blij is met hem, hoe zou hij zijn taak dan de volgende keer uitvoeren?
- Stel dat de grassprietten niet blij zijn, maar huilen aan het eind van het gedicht. Zou het gedicht dan een andere betekenis krijgen?
- Als je aan dit gedicht denkt, welke geuren, kleuren, geluiden en gevoelens roept het bij jou op?

Lees het gedicht op bladzijde 98: 'Er is iets met Berrie'. Stel vragen na afloop:

- Welke vragen roept dit gedicht bij je op?
- Hoe voelt Berrie zich als hij zegt: 'Ik heet Aquamarijn'?
- 'Ik kan niet meer wachten om het dansende ezeltje dat ik in heb geslikt naar buiten te laten gaan. Ik ben bang dat het stikt.' Wat zou er met Berrie/Aquamarijn gebeuren als Berrie er niet over was begonnen?
- 'Hoe kan het dat je je eigen vrienden niet ziet?' Hoe hadden de andere ezels eerder van Berries probleem kunnen weten?
- Wat gebeurt er met de ezels als ze allemaal eerlijk naar elkaar zijn? Hoe voelen ze zich dan?
- Waarom is het belangrijk om jezelf te zijn? Waarom zijn goede vrienden belangrijk?

Na het lezen:

- Welk gedicht is je bijgebleven? Welk gedicht vond je het allermooist en welk gedicht vond je het minst mooi? Waarvoor komt het dat je sommige gedichten mooier vindt dan andere gedichten?
- Moeten gedichten rijmen? Hoe zag het rijmschema eruit van de gedichten die je mooi en minder mooi vond?

4A Verwerking: Zelf een gedicht schrijven

Doel:

De leerlingen schrijven een gedicht over geluk waarin ze twee nieuwe woorden verwerken.

Sluit aan bij kerndoel 9: *De leerlingen krijgen plezier in het lezen en schrijven van voor hen bestemde verhalen, gedichten en informatieve teksten.*

Benodigdheden:

- pen en papier

1. De leerlingen hebben vijftig gedichten gelezen waarin de woorden gelukkig en blij centraal staan. Ze hebben ervaren dat geluk in verschillende dingen schuilt en dat iedereen ergens anders blij van wordt. Maar waar worden de leerlingen zelf écht gelukkig van? Welk dier past bij deze blijdschap en hoe geven ze dat zelf weer op papier?

Lees het gedicht 'Tweede gedicht over Hannes en Hassan' op bladzijde 35 (nog een keer) voor. Kijk samen naar de woorden die gebruikt worden in het gedicht.

- Welke woorden bestaan niet echt, maar heeft de schrijver bedacht? Wat is het effect van deze woorden in een gedicht? Maken ze een gedicht leuk, grappig, saai, moeilijk?
- Kun je je nog meer van deze woorden uit het boek herinneren?

2. De leerlingen gaan zelf een gedicht schrijven. Aan het gedicht zitten een aantal eisen:

- Beschrijf wat jou gelukkig maakt.
- Koppel jouw geluk aan een dier. Vertel je

het verhaal vanuit het dier of komt het dier op een andere manier terug?

- Gebruik twee zelfbedachte woorden.
- Het gedicht is minstens twintig regels lang.
- Het gedicht hoeft niet te rijmen.

Voordat de leerlingen aan het dichten gaan, maken ze een woordweb. In dit woordweb schrijven ze allemaal dingen op die hen gelukkig maken. De leerlingen kunnen een hoofdwoord kiezen waarover ze een gedicht schrijven, bijvoorbeeld chocolade.

Maar het kan ook gaan over thema's zoals familie, vrienden, sport of natuur. Bij twee van de woorden uit het woordweb verzinnen de leerlingen een zelfbedacht woord zoals chocoladeverliefdheid.

Geef de leerlingen als tip mee om de situatie te schetsen: waar speelt het gedicht zich af, wat zie je, wat voel je, wat proef je, wat voor weer is het?

Als de leerlingen genoeg ideeën hebben, mogen ze hun gedicht gaan schrijven. Tijd over? Maak een mooie tekening bij het gedicht.

3. De leerlingen hebben ieder een gedicht geschreven. Vraag een aantal leerlingen (die dat graag willen) om het gedicht voor te dragen. Laat enkele leerlingen reageren en stel vragen. Wat was het thema van dit gedicht? Waar wordt de hoofdpersoon gelukkig van? Welk gevoel roept dit gedicht bij je op? Hang de gedichten op in het klaslokaal of bundel ze, dan kan iedereen ze lezen.

4B Verwerking: Het wintertafereel

Doel:

De leerlingen kunnen een tekening bij een gedicht maken.

Sluit aan bij kerndoel 42: *De leerlingen leren onderzoek doen aan materialen en natuurkundige verschijnselen zoals licht, geluid, elektriciteit, kracht, magnetisme en temperatuur.*

Benodigdheden:

- pen en papier
- scheerschuim
- baking soda
- (plastic) dienbladen of onderleggers
- Playmobilpoppetjes (of mensfiguurtjes van een andere soort)

1. In de dichtbundel komen de vier seizoenen terug. Ieder seizoen heeft zijn eigen mooie momenten, maar ook mindere kanten.

Lees het gedicht 'Zomer' op bladzijde 96.

Welk gevoel krijgen de leerlingen bij dit gedicht?

- Wat zou jij zelf nog toevoegen aan het gedicht en aan de tekening?

Lees ook met de klas het gedicht 'Winter' op bladzijde 36.

- Welk gevoel roept dit gedicht bij je op? Waarom zijn seizoenen geschikt om gedichten over te schrijven?
-

2. In het gedicht over de winter komt de winter niet goed uit de verf. Hij mag niet door naar de volgende ronde en gaat de finale zeker niet halen. Toch heeft de winter veel moois te bieden. Dat gaan de leerlingen onderzoeken en visualiseren.

Laat de leerlingen in kleine groepjes onderzoeken wat sneeuw precies is, wanneer het ontstaat en waarom het buiten stil is als het gesneeuwd heeft. Laat ze gebruikmaken van Schooltv.nl. Er is bijvoorbeeld een complete uitzending van Het Klokhuis over sneeuw te vinden. Ook de website van Willem Wever bevat veel informatie. De leerlingen schrijven hun bevindingen op een kladblaadje.

De 'schoonheid' van de winter zit 'm vaak in sneeuw. De leerlingen maken aan de hand van een proefje zelf sneeuw:

Stap 1: Spuit de bus scheerschuim leeg op een onderlegger.

Stap 2: Meng een flinke hoeveelheid baking soda met het scheerschuim. Blijf kneden tot het een vast geheel is geworden.

Stap 3: Bouw een situatie na (met behulp van poppetjes) waarin de winter, in tegenstelling tot wat er in het gedicht staat, wel de finale haalt. De leerlingen mogen het thema *Gelukkig en blij* er ook in verwerken.

3. Stel de verschillende tafereeltjes tentoon en laat de leerlingen elkaars resultaten bekijken. Welk wintertafereel springt eruit? Waarom? Laat de verschillende groepjes nog opmerkelijke feiten delen die ze ontdekt hebben in hun onderzoeksfase.

5 Verder lezen

Van dezelfde auteur en illustrator is ook de dichtbundel *Wat je moet doen als je over een nijlpaard struikelt* verschenen. Hierin staan gedichten over de meest uiteenlopende onderwerpen. Wat doe je als je geen lievelingsdier hebt? Als je opa zich steeds minder herinnert? Als je je eigen naam niet mooi vindt? Als je verliefd bent op een jongen, of juist op een meisje?

In *Laat een boodschap achter in het zand* van Bibi Dumon Tak staan grappige en fascinerende gedichten over 'evenhoevigen' zoals de dikdik en de giraffe. Erik van Os en Jan Jutte maakten het boek *Applaus voor mijn vinger*. Het is een bundel met gedichten over school, liefdesverdriet, bemoeizuchtige leraren en onmogelijke ouders, maar ook over opgroeien in een ingewikkelde wereld. Deze gedichten zijn ook geschikt voor een oudere doelgroep.

Colofon

© Stichting Lezen (2023)

Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage vanuit het leesbevorderingsprogramma de Bibliotheek op school (Stichting Lezen/Koninklijke Bibliotheek).

Auteur

Patsboem! Educatief

Vormgeving

Judith Schoffelen &
Erik olde Hanhof

lezen.nl